

Η διαφορά μεταξύ ουσίας και ενέργειας σύμφωνα με την παλαμική διδασκαλία

[Ορθοδοξία](#) / [Πατερική Θεολογία](#)

[Alexander Milenkovits](#), Θεολόγος

Στο δεύτερο βιβλίο αφού στην αρχή αποκρούει την σύγκριση με τους Βλαχερνήτες οι οποίοι σύμφωνα με τον Βαρλαάμ τόλμησαν να θέσουν κάτι μεταξύ των δύο πραγματικοτήτων, του άναρχου Θεού και των γεννητών, λέγοντας ότι αυτοί δεν θεωρούν την αιώνια δόξα, αλλά την ουσία του Θεού ορατή, επεξεργάζεται λεπτομερέστερα τα σχετικά με τη διάκριση, την ουσία και την ενέργεια [90]. Οι ελάμψεις που συμβαίνουν στις υπερκόσμιες δυνάμεις σύμφωνα με τον Διονύσιο και η ορατή στους αγγέλους δόξα του Θεού, σύμφωνα με τον Γρηγόριο τον Θεολόγο είναι άναρχες και αιώνιες. Δεν είναι λοιπόν ένα το άναρχο, η ουσία του Θεού, αλλά άναρχα είναι και τα προσόντα και εκδηλώματα του Θεού, οι υποστάσεις, οι σχέσεις και διακρίσεις. Αλλιώς θα ήταν ορθή η αντίληψη του Ευνομίου η οποία δέχεται μόνη άναρχη την ουσία του Θεού [91]. Ο Ευνόμιος δεχόταν πως ο Υιός δεν προέρχεται από την ουσία αλλά από την ενέργεια του Πατρός και αναγκαζόταν να τονίσει σαφώς την διάκριση

μεταξύ ουσίας και ενεργιών του θεού [92].

Εξάλλου η ουσία του Θεού δεν είναι το πρώτο, γιατί προηγείται από αυτήν η ύπαρξη του όντως. Δεν είπε ο Θεός «εγώ είμαι η ουσία» αλλά «εγώ είμι ο ών» [93]. Δεν είναι το ίδιο ουσία και ενέργεια του Θεού, μολονότι λόγω του αμερούς της ουσίας φαίνεται όλος σε κάθε ενέργεια, αλλά διαφέρουν. Για αυτό και οι Πατέρες ενώ άφησαν ανώνυμη την θεία ουσία έδωσαν ονόματα στις ενέργειες [94]. «Η διαφορά μεταξύ ουσίας και ενέργειας έγκειται ακριβώς εις το ότι η ενέργεια μεν είναι το γνωρίζον, το δε δι' αυτής γνωριζόμενον ως υπαρκτόν είναι η ουσία, (ούκ εκ της ουσίας η ενέργεια, αλλά εκ της ενεργείας η ουσία γνωρίζεται ότι εστί, αλλ'ού τι έστι)» [95]. Ενώ ο Θεός μένει αμέθεκτος, οι δυνάμεις του Θεού όμως είναι μεθεκτές [96]. «Είναι ξεκάθαρο για τον Παλαμά, πως μέσω της διάκρισης μεταξύ ουσίας και ενεργειών, είναι η ίδια θεότητα του Θεού η οποία καθίσταται αμέθεκτος και μεθεκτή πως και κοινωνούμε της θεία φύσεως και δε κοινωνούμεν ουδαμώς» [97]. Εάν δεν ήταν μεθεκτές, τότε θα υπήρχε άλλο του οποίου θα μετήχαν αυτές [98]. Ο Παλαμάς ισχυρίζεται πως ο Θεός αποκαλύπτεται ως ενεργών, στηριζόμενος στους πατέρες που έλεγαν, ότι εκείνο που δεν έχει ενέργεια είναι ανύπαρκτο και στην ουσία [99].

Ο Βαρλαάμ δίνει την προσοχή σε ορισμένες συνέπειες, όπως τον κίνδυνο πολυθεΐας, στην περίπτωση που υπάρξουν τόσες πολλές άναρχες δυνάμεις, η της

δυθεΐας, στην περίπτωση που θεωρήσουμε τις δυνάμεις ενωμένες και διακρίνουμε άναρχη ουσία και άναρχη ενέργεια [100]. Άναρχες αναφέρει ο Παλαμάς είναι οι δυνάμεις του Θεού, οι οποίες συνυπάρχουν αιώνια, όπως η προνοητική δύναμη, η προγνωστική δύναμη, όχι όμως και οι επιμέρους πρόνοιες, προγνώσις και θέλησις [101]. Το επιχείρημα αυτό συνεχίζεται και στο τρίτο βιβλίο.

[Διαβάστε ολόκληρη τη μελέτη εδώ](#)

Παραπομπές:

- 90. Υπέρ των ιερώς ησυχάζόντων, 3, 2, 3, σ. 549.**
- 91. Υπέρ των ιερώς ησυχάζόντων, 3, 2, 4, σ. 551-553.**
- 92. Γ. Μαρτζέλου, «Ουσία και ενέργεια του Θεού κατά τον Μ. Βασίλειο», Θεσσαλονίκη 1993, σ. 78.**
- 93. Έξοδος, 3, 14.**
- 94. Υπέρ των ιερώς ησυχάζόντων, 3, 2, 9, σ. 559-561.**
- 95. Ιερομονάχου Αμφιλοχίου Ράντοβιτς, «Το μυστήριο της Αγίας Τριάδος κατά τον Γ. Παλαμά» Θεσσαλονίκη 1973, σ. 195.**
- 96. Υπέρ των ιερώς ησυχάζόντων, 3, 2, 13, σ. 565.**
- 97. Π. Ν. Λουδοβίκος «Ο Μόχθος της Μετοχής» Θεσσαλονίκη 2010, σ. 26.**
- 98. Υπέρ των ιερώς ησυχάζόντων, 3, 2, 19, σ. 573.**
- 99. Αθανάσιος Γιέφτιτς «Από την ελευθερία στην αγάπη» Αθήνα 2014, σ. 208.**
- 101. Υπέρ των ιερώς ησυχάζόντων, 3, 2, 21, σ. 575.**
- 102. Υπέρ των ιερώς ησυχάζόντων, 3, 2, 6, σ. 555.**

<http://bit.ly/2rS0pJ5>